

زهرآ طیبی - علی فلاحي
<i>گروه‌سیاست</i>

آتش‌زدن اتوبوس ها، پرتاب کوکتل مولوتف، غارت مغازه‌ها و با اسلحه چرخیدن در خیابان اقداماتی است که نمی‌شود

«نائل با یک مرسدس بنز قلابی دستگیر شده است، پلیس او را نگاه داشت که کنترلش کند، بدون گواهینامه و بیمه بوده و ۱۲ بار سوابقه دستگیری داشته است. چهار بار سابقه داشته که به حرف پلیس گوش نداده است. چندین بار برای خرید و فروش اموال دزدی دستگیر شده است. سه روز قبل از اینکه این مساله پیش بیاید بازداشت شده بود...». این صحبت‌ها نه اظهارات پلیس فرانسه که صحبت‌های یکی از کارشناسان شبکه اینترنت‌شنال است. بعد از کشته‌شدن نائل ۱۷ ساله در پاریس به دست پلیس فرانسه، خیابان‌های این کشور، شاهد وقوع ناآرامی و بروز خشم و ناراحتی مردم از این اتفاق است. در این میان اما آنچه مورد توجه قرار دارد، نوع پرداخت رسانه‌های فارسی‌زبان خارج‌نشین از جمله اینترنت‌شنال به این ناآرامی‌هاست. شباهت آشوب‌هایی که در خیابان‌های فرانسه درحال وقوع است به آنچه در پاییز ۱۴۰۱ در خیابان‌های ایران اتفاق افتاد، این سوال را ایجاد می‌کند که رسانه‌ای مثل اینترنت‌شنال که در ناآرامی‌های ایران از اغاظلی مثل «خیزش» یا «انقلاب» استفاده می‌کرد، درمورد اتفاقات درحال وقوع در فرانسه چه موضعی گرفته و چگونه اخبار این ناآرامی‌ها را پوشش می‌دهد. ارائه آمار دقیق از میزان خسارت‌هایی که معترضان به اموال عمومی وارد کرده‌اند، ازجمله مواردی است که اینترنت‌شنال آن را مورد توجه و تاکید قرار می‌دهد. «دو هزار خودرو به آتش کشیده شده‌اند، بیش از ۲۰۰ افسر پلیس بازداشت شده‌اند و حدود هزار نفر هم بازداشت شده‌اند.» خبزنگار اینترنت‌شنال با اشاره به اعتراضات در فرانسه می‌گوید: «ناآرامی‌ها تا حدودی آرام شده است و دلیلش هم تاحدی، حضور پررنگ نیروهای پلیس از دو هزار نفر در شب اول به ۴۵ هزار نفر در شب پنجم رسیده که خیلی‌ها را از حضور در اعتراضات منصرف می‌کند، یا محاکمه سریع کسانی که با ما کن عمومی آسیب‌ودست‌به‌خوشنت‌علیه‌پلیس رزه‌اند. می‌دانید که خشونت علیه پلیس، کم نبوده و حدود ۴۵ نیروی پلیس، زخمی شده‌اند، یکی از آنها هم از ناحیه سر زخمی شده است.» نکته قابل توجه اینکه این رسانه از لفظ سرکوب، توسط پلیس که آن را بارها در ناآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱ ایران به کار برده بود، استفاده نمی‌کند. حال علت کم شدن «ناآرامی» در خیابان‌های فرانسه را حضور زیاد نیروهای پلیس در خیابان می‌داند و محاکمه سریع کسانی را که به اموال عمومی آسیب زده‌اند، عامل موثری در کنترل شدن آشوب‌ها می‌داند. این اقدامات در میانه ناآرامی‌های ایران اما با عنوان سرکوب یا دستگیری و محاکمه معترضان توسط حکومت، به وسیله‌ای برای تحریک احساسات و ایجاد حس منفی در میان مردم توسط این رسانه تبدیل شده بود. سوال دیگری که شبکه اینترنت‌شنال پاسخی دوگانه به آن می‌دهد این است که معترضان در خیابان‌های پاریس چه کسانی هستند؟ کارشناسان اینترنت‌شنال در مواجهه‌ای دوگانه با اتفاقات فرانسه و ایران، واژه‌هایی مثل «خیزش انقلابی»، «مردم معترض» و «اعتراضات ضدحکومتی» را درمورد اتفاقات پاییز ۱۴۰۱ در ایران به کار می‌برند و این‌طور القا می‌کردند که حتی خسارت و آسیب به اموال عمومی یک واکنش مردم معترض است. این واژه‌ها

تعبیری جز شورش و آشوب به آن اطلاق کرد. آنچه گفته شد مواردی از اتفاقاتی است که در چند شب گذشته به‌وفور در خیابان‌های فرانسه دیده می‌شود و باید به مخاطبان حق داد که عنوان آشوب را روی آن بنهند. آنچه اما محل انتقاد است این است که برخی از افراد و رسانه‌هایی که این‌روزها به اتفاقات فرانسه به چشم آشوب می‌نگرند درمورد اتفاقات مشابهی که

چند ماه پیش در ایران رخ داد نظر کاملا متفاوتی داشته‌و بدون اینکه انتقادی به پرتاب کردن کوکتل مولوتف و تخریب اموال عمومی از جانب آشوبگران داشته باشند عنوان اعتراض مدنی بر التهابات نهاده‌و آن را تشویق نمی‌کردند. این مواجهه متناقض در رسانه‌های معاند خارج‌نشین به‌قدری واضح و گل‌درشت است که مخاطبان بدون داشتن دانش سیاسی و

رسانه‌ای و اصطلاحا با چشم غیرمسلح هم می‌توانند متوجه آن شوند. در ادامه به مرور برخی از مواضع متناقض چندروز اخیر رسانه‌هایی پرداخته‌ایم که شاید اگر سکوت می‌کردند و درمورد اتفاقات فرانسه اظهارنظر نمی‌کردند حداقل اندک آبرویی برای آشوب‌پراکنی علیه ایران برایشان باقی می‌ماند. البته بعضی از این رسانه‌ها متوجه شده‌اند که در شرایط فعلی

وقوع سونامی خشونت‌بار در فرانسه به‌ر روایت اینترنت‌شنال

امادرمورد ناآرامی‌های فرانسه جای خود را به «سونامی خشونت‌بار»، «بانداهای خشونت‌طلب» و «آشوبگران» داده است، معترضان حالا آشوبگرانی هستند که به اموال عمومی آسیب می‌زنند. تحلیل یکی از کارشناسان اینترنت‌شنال درباره آنچه در خیابان‌های فرانسه درحال وقوع است، از این حیث قابل توجه است: « کسانی که به خیابان آمده‌اند بیشتر از آنچه باید به خشونت دست زده‌اند... فروشگاه‌ها غارت شده‌اند... حتی داروخانه‌ها ویران شده‌اند. مغازه‌های جواهرفروشی غارت شده‌اند، در واقع چیزی که باید بگویم این است که گروهی هستند به اسم (کسر) اینها کاری ندارند که اعتراضات و تظاهرات به‌دنبال چیست. اینها بیش از ۳۰۰ نفر هستند و به محض اینکه یک تظاهراتی راه می‌افتد، وارد عمل می‌شوند و مغازه‌هایی را که وسایل الکترونیکی، تلفن و ضبط‌صوت دارد و مکان‌هایی را که جواهرات و لباس دارند، غارت می‌کنند، اینها را حتی پلیس هم می‌شناسد.» نکته قابل توجه اینکه این شبکه درمورد آنچه در خیابان‌های این کشور درحال وقوع است از انقلاب علیه حکومت صحبتی به میان نمی‌آورد و با تاکید عامل بیشتر این ناآرامی را عموما آشوبگرانی می‌خواند که حال فرصت جولان پیدا کرده‌اند: « افرادی که در جمععات شرکت می‌کنند، افراد حاشیه‌شهرها، افراد مربوط به شبکه‌های دزدی محله‌ها، افراد مربوط به شبکه‌های قاچاق، ناراضی‌های سیاسی چپ افراطی، کسانی هستند که قبلا در زندان بوده و خارج شده‌اند؛ یک مجموعه کاملا نامتجانس. در میان آنچه می‌بینیم، با هیچ گونه‌خواست‌مواجه نیستیم.» یکی دیگر از این کارشناسان می‌گوید: «معترضان که می‌توانیم به آنها بگوییم آشوبگران، دست به سرقت و آشوب می‌زنند و به هیچ عنوان خواسته مشخصی را دنبال نمی‌کنند. آشوبگران درحال تخریب و سرقت هستند و هیچ خواسته مشخصی را دنبال نمی‌کنند. این ناآرامی‌ها و این جدال بین پلیس و آشوبگرانی که من آنها را اسلام‌گرایان تندرو و مهاجران حاشیه‌نشین می‌خوانم، به‌همراه نسل جدید فرانسه در مرکز تخریب و آشوب‌ها آمده‌اند.» علاوه‌براینکه اینترنت‌شنال در این میان صحبتی از انقلاب نمی‌کند، از لفظ موش و گربه بازی بین پلیس و مردم درباره این اتفاقات استفاده می‌کند، یکی از کارشناس این شبکه می‌گوید: «در محله‌ای که من زندگی می‌کنم تا پنج صبح نتوانستیم بخوابیم، چون یک بازی موش و گربه بین پلیس و معترضان وجود داشت و معترضان سعی می‌کنند با سروصدا و آتش بازی، توجه‌ها را به خود جلب کنند.» از رویکرد رسانه‌ای اینترنت‌شنال برمی‌آید که این رسانه اعتراضات فرانسه را شورش خیابانی توصیف می‌کند که عمده افراد آن را شخصیت‌های تبهکار و مترصد فرصت برای غارت و آشوب تشکیل می‌دهند که زندگی مردم را مختل کرده‌اند و همه مردم به‌جز عده معدودی، مخالف این اقدامات هستند. حال آنکه این رسانه در شرایط مشابه در ایران رویکردی کاملا متضاد با آنچه‌اان اتخاذ کرده، درپیش گرفته بود و این‌طور القامی کرد که اعتراضات ایران یک جنبش انقلابی است و معترضان با آتش زدن اما کن، ماشین‌ها و بنرها درحال انجام اقدامی اعتراضی و انقلابی هستند.

محک ادعای بی‌طرفی بی‌بی‌سی

حکلات معترضان به نیروهای پلیس می‌پردازد. این رسانه در چندین پست مجزا به اعمال خشونت‌بار معترضان ازجمله «مجرور شدن ۴۵ نیروی پلیس» پرداخته است. بی‌بی‌سی حتی از شمارش مواردی که مواد آتش‌زده‌است به‌سمت پلیس پرتاب شده است غافل نمانده و تعداد این پرتاب‌ها را ۸۰۰ مورد گزارش کرده است. این شبکه یک خبر مجزا در رابطه با حمله معترضان به خانه یکی از شهرداران حومه پاریس منتشر کرده و نوشته‌است معترضان درحالی درصد آتش‌زدن خانه شهردار بودند که «همسر و فرزندان ۵ و ۷ ساله این شهردار در خانه در خواب بودند.» این اقدام معترضان فرانسوی حتما یادآور خشونت‌های بسیار وحشتناک‌تری علیه ماموران حافظ امنیت در ایران در جریان حوادث سال گذشته است. درحالی‌که هنوز در فرانسه هیچ ماموردولتی یا نیروی پلیسی کشته‌نشده‌ام‌ای بی‌بی‌سی بخش عمده‌ای از اخبار خود در رابطه با این حوادث را به روایت خشونت‌ها علیه پلیس اختصاص داده است. اما در زمان آشوب‌های سال گذشته ایران بی‌بی‌سی فارسی تنها وقتی به‌کشته‌شدن نیروهای پلیس یا افرادی غیرنظامی مانند آرم‌ان علی‌وردی و روح‌الله عجمیان اشاره می‌کرد که قصد داشت خبر دستگیری یا بازگزاری دادگاه‌متهمان این جنایات را اعلام کند. همچنین بی‌بی‌سی فارسی از هیچ تلاشی برای ایجاد شک و تردید در دست داشتن آشوبگران در قتل‌های مذکور فروگذار نمی‌کرد، به‌طور مثال در ماجرای شهادت آرم‌ان علی‌وردی فیلم شکنجه‌او توسط آشوبگران منتشر شده بود و آنها با افتخار از ضرب و شتم آرم‌ان سخن می‌گفتند که منجر به شهادت او شد. اما بی‌بی‌سی با نادیده گرفتن مستندات قطعی سعی در پاک کردن لکه‌تنگ چنین جنایت هولناکی را از دامان معترضان داشت و نوشت: «رسانه‌های دولتی

روایت آشوب‌ها در فرانسه به‌زبان رادیو فردا

کرده است. در بخشی از این گزارش آمده: «اعتراضاتی که تاکنون چهارشب پیاپی در شهرهای مختلف فرانسه ادامه داشته، شدت خشونت‌های غیرقابل‌توجیه و غیرقابل‌قبولش منجر به تخریب گسترده اموال عمومی و خصوصی شده و عمق نفرت معترضان بهت عمومی را برانگیخته، دلیل مشخص دارد. شناخت این دلایل تنها موجب درک این اعتراضات خواهد شد، بلکه مصونیتی دربرابر دام تبلیغات جهت‌دار حکومت‌هایی چون جمهوری اسلامی ایجاد می‌کند.» این گزارش در شرح دلیل این اعتراضات، می‌نویسد: «یکی از مهم‌ترین دلایل اعتراضات فرانسه که خود رسانه‌ها و کارشناسان فرانسوی در روزهای اخیر بر آن

سکوت بهترین راهبرد برای حفظ آبرو است اما از آنجایی که ماهیت رسانه اطلاع‌رسانی و پرداخت به اخبار مهم جهان را لازم می‌کند این رسانه‌ها نیز به ناچار در موارد معدودی به اخبار فرانسه پرداخته‌اند که البته در همین معدود موارد نیز مصدایق خوبی برای نشان دادن تعاریف دوگانه آنها از آشوب خیابانی وجود دارد.

بلوغ سیاسی زودرس؛ توجیه منوتو برای روایت متناقض

و خبری مختصر درمورد اتفاقات فرانسه نیز در بخش دوم مورد اشاره قرار می‌گیرد. حال آنکه اگر ارزش‌های خبری موردتوجه باشد یک برنامه مرتبط با اخبار باید جدیدترین خبر را بازشر دهد، به‌ویژه آنکه آن خبر مرتبط با اتفاقات و آشوب‌های بزرگی باشد که در چند شب اخیر در پاریس و شهرهای حوم رخ داده است. در برنامه اتاق خبر شبکه منوتو که شنبه ۱۰ تیر از این شبکه پیش شد، سازندگان در بخش ابتدایی برنامه یک‌واژه جدید خلق کردند و چندین دقیقه به موضوعی تحت‌عنوان «بلوغ سیاسی زودرس» پرداختند تا نشان دهند معترضان در ایران ولو اگر سن کمی هم داشته باشند، از فهم و درک کافی برای اعتراض برخوردارند. رویکرد متناقض اما خیلی‌زود دست آنها را رو می‌کند؛ چراکه چند دقیقه بعد زمانی که در قسمت دوم برنامه به موضوع اتفاقات فرانسه با عنوان شورش پرداخته می‌شود، کارشناس دعوت‌شده معترضان را جوانان و نوجوانان خارجی تبار می‌خواند تا به این طریق بتواند منطق پشت شکل‌گیری اعتراضات را زیرسوال ببرد و آن را خشمی کودکانه جلوه‌دهد. مجری برنامه نیز با عباراتی همچون «آشوبگران باشکستن و پتیرن فروشگاه‌ها دست‌به‌غارت‌زدند» لفظ شورش‌ی را به آنها اطلاق کند و برخورد با آنها را موجه جلوه دهد. در قسمت دیگری از برنامه اتاق خبر مجری با پرسیدن این سوال که آیا در جریان مراسم تشییع نوجوان ۱۷ ساله تنششی بین معترضان و پلیس به‌وجود آمده، قصد دارد مطابق خط‌خبر این رسانه این‌گونه به مخاطب بوقعا القا کند که رویکرد پلیس با معترضان در فرانسه کاملا منطقی بوده است. کارشناس این شبکه اما سناریو مجری را برهم زده و از کشته شدن دو نفر خبر می‌دهد. این کارشناس در ادامه برای موجه جلوه دادن علت مرگ این دو نفر می‌گوید: «قربانی‌ها قربانی‌های پاریس نیستند، یک‌نفر هنگام غارت مغازه‌ها؛ با نام افتاده و دیگری توسط یک تیرانداز غیررسمی، این‌گونه صحنه‌ها نتیجه عمل یک‌اقلیت بسیار بسیار ناچیز است.» این رسانه درحالی سعی می‌کند کشته‌شدگان حوادث پاریس را نادیده بگیرد که درمورد حوادث ایران نظر دیگری داشته و هرگونه حادثه منجر به فوتی را به التهابات خیابانی مرتبط می‌دانست.

بسیار تاکید کرده‌اند، سیاست‌های شهرسازی این کشور در دهه‌های گذشته بوده است.» آسیب به اموال عمومی و غارت مغازه‌ها اتفاقات ناخوشایندی است و فارغ از اینکه علت اصلی آن کشته شدن نوجوان فرانسوی تحت‌تاثیر نژادپرستی نهاده‌ین‌شده در پلیس فرانسه باشد یا ایرادات ساختاری و مشکلات معیشتی مردم این کشور امر مذمومی است. همان‌طور که اگر این اتفاقات در ایران نیز رخ دهد و منجر به سلب آسایش مردم شود باید آن را نقد کرد. اما از نگاه گردانندگان رسانه‌های معاند و خارج‌نشین چنین اقداماتی صرفا زمانی مذموم است که ریشه در مشکلات اقتصادی فرانسه داشته باشد نه ایران.